

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

โดยทั่วไปมักจะกล่าวถึงการออมและการบริโภคควบคู่กันไปเสมอ เนื่องจากทั้งคู่ต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของรายได้ครัวเรือนที่สามารถใช้จ่ายใช้สอยได้จริง ดังนั้นแรกเริ่มจะกล่าวถึงความหมายของการออม

การออมคือ รายได้เมื่อหักรายจ่ายแล้วจะมีส่วนซึ่งเหลืออยู่ ส่วนของรายได้ที่เหลืออยู่ซึ่งไม่ได้ถูกใช้สอยออก อีกนัยหนึ่งก็คือการเก็บสะสมเงินทีละเล็กละน้อยให้พอกพูนขึ้นนั่นเอง ซึ่งการออมนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากเงินออมเป็นปัจจัยที่จะทำให้เป้าหมายซึ่งบุคคลกำหนดไว้ในอนาคตบรรลุจุดประสงค์ เช่น กำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะต้องมีบ้านเป็นของตนเองในอนาคตให้ได้ เงินออมจะเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดเป้าหมายที่วางไว้เป็นจริงขึ้นมาได้ นอกจากนี้เงินออมยังใช้สำหรับแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึงของบุคคลได้ด้วย ดังนั้นบุคคลจึงควรมีการออมอย่างสม่ำเสมอในชีวิต โดยการออมมี 3 รูปแบบด้วยกัน

1. การออมในรูปแบบทรัพย์สินถาวร เป็นการออมโดยการนำรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภคมาใช้จ่าย ซึ่งจุดประสงค์ในการถือทรัพย์สินถาวรอาจจะมีหลายเหตุผล ไม่ว่าจะเป็นการถือไว้เพื่อเป็นหลักประกันในอนาคต เพื่อการลดค่าเงิน สำหรับทรัพย์สินถาวรที่ครัวเรือนนิยมถือไว้ เช่น ที่ดิน อาคารและสิ่งก่อสร้าง โลหะมีค่าและอัญมณี เป็นต้น
2. การออมในรูปแบบทรัพย์สินทางการเงิน คือ การเก็บไว้เป็นทรัพย์สินทางการเงิน (financial assets) โดยเหตุผลของการออมไว้มีหลายเหตุผล เช่น สภาพคล่องสูงเพราะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย ให้ผลตอบแทนความเสี่ยงน้อย เป็นต้น ซึ่งการออมรูปแบบนี้สามารถทำได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการออมในรูปแบบทรัพย์สินในระบบ เช่น เงินฝากที่สถาบันทางการเงินต่าง ๆ การซื้อหลักทรัพย์ทางการเงินต่าง ๆ ทั้งรัฐบาลและเอกชน และเบี้ยประกันตามกรมธรรม์ประกันชีวิตและกองทุนเลี้ยงชีพของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น หรือจะเป็นการออมในรูปแบบทรัพย์สินทางการเงินนอกระบบ เช่น การเล่นแชร์ 2 การให้กู้เป็นการส่วนตัวโดยไม่มีสัญญาคุ้มม เป็นต้น

3. การออมในสถาบันการออม “สถาบันการออม” ในที่นี้หมายถึง สถาบันการออมที่จัดตั้งภายใต้ระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย และดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการออม โดยจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป้าหมายในการระดมเงินออมในระบบเศรษฐกิจเป็นสำคัญ รูปแบบของสถาบันการออม ซึ่งรูปแบบของสถาบันการออมที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของกฎหมายเท่าที่รู้จักกันดี เช่น ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน

2.1.1 การออมกับทฤษฎีการบริโภค

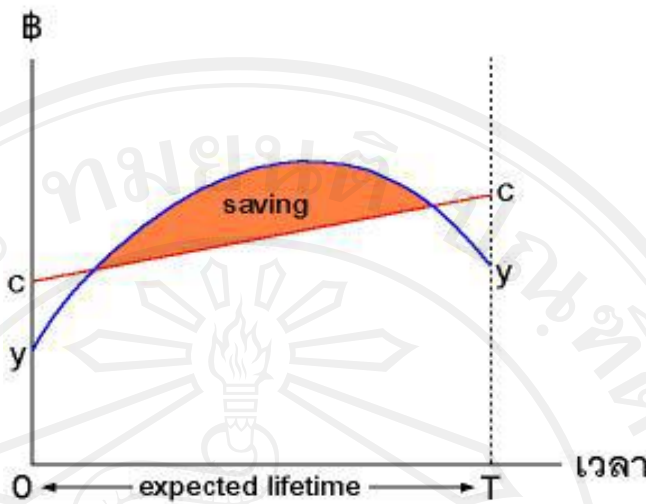
การบริโภคและการออมเป็นของคู่กัน ดังนั้นการออมจึงมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการบริโภคอย่างใกล้ชิดดังตัวอย่างแนวคิดต่อไปนี้ (สำนักนโยบายการออมและการลงทุน)

2.1 แนวคิดของ James S. Duesenberry เชื่อว่าครัวเรือนที่มีระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและระดับรายได้อยู่ในระดับหนึ่งแล้วนั้น ยากที่จะทำให้เขาลดระดับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคให้ต่ำกว่าเดิมเมื่อระดับรายได้เปรียบเทียบกับระดับรายได้ที่เคยได้รับสูงสุด (previous peak income) ลดลง

2.2 แนวคิดของ Milton Friedman เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่คาดว่าจะได้รับ พร้อมทั้งกำหนดให้รายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) ซึ่งตามทฤษฎีนี้ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร โดยครัวเรือนจะไม่ทำการบริโภคในส่วนของรายได้ชั่วคราว ดังนั้นการออมเป็นเงินส่วนเหลือที่ไม่ได้ทำการบริโภคแล้ว จึงสามารถเกิดได้ทั้งจากส่วนของรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว

2.1.2 ทฤษฎีวัฏจักรชีวิตกับการออม (life cycle hypothesis)

ทฤษฎีการบริโภคในวงจรชีวิต (life cycle theory of consumption) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดยนักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน เช่น Albert Ando and Franco Modigliani และ Richard Brumberg (1963) โดยได้ร่วมกันเสนอแนวคิดว่าระดับการบริโภคมีได้ขึ้นอยู่กับระดับรายได้ในงวดเวลาปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังคงขึ้นอยู่กับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตอีกด้วย โดยมีสมมุติฐานในเรื่องของการกระจายรายได้และการบริโภคของบุคคลในวงจรชีวิต กล่าวคือในช่วงอายุน้อย บุคคลยังมีรายได้ต่ำ มีระดับการบริโภคสูงกว่ารายได้ มีการออมเป็นลบ แต่เมื่อบุคคลที่มีอายุมากขึ้น (อยู่ในช่วงวัยกลางคน) เขาจะมีรายได้สูงขึ้น มีระดับรายได้สูงกว่าระดับการบริโภคทำให้สามารถออมทรัพย์ได้ เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุรายได้ของบุคคลจะลดลงในขณะที่การบริโภคยังสูงอยู่ บุคคลจะกลับมามีการออมเป็นลบอีกครั้ง

รูปที่ 2.1 การบริโภคตามวัฏจักรชีวิต

จากรูปที่ 2.1 จะได้เห็นว่าในช่วงชีวิตของบุคคลขณะที่มีอายุน้อย จะมีระดับรายได้ที่อยู่ในระดับต่ำ และจะมีรายได้สูงขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น ต่อมาเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะกลับมามีรายได้ลดลงอีกครั้ง การกระจายรายได้ตลอดช่วงอายุขัยจึงมีลักษณะเป็นไปตามเส้น yy ส่วนปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของบุคคลจะสูงขึ้นเป็นลำดับตามอายุขัยโดยมีลักษณะของการกระจายปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคตามเส้น cc เมื่อทำการเปรียบเทียบกันระหว่างเส้น yy และ cc แล้ว จะพบว่าในช่วงต้นของชีวิต บุคคลจะมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภค ดังนั้นบุคคลจึงต้องประพฤติดนเป็นผู้อ่อนไหว ต่อมาในช่วงกลางของชีวิตจึงจะเริ่มที่จะมีรายได้เหลือจ่ายจนสามารถชดเชยหนี้เดิมได้ และเก็บเงินสะสมไว้สำหรับช่วงปลายของชีวิต เงินสะสมส่วนนี้ก็คือส่วนของเงินออมนั่นเอง

การวางแผนการเงินในแต่ละช่วงชีวิตของบุคคล (personal financial planning life cycle) กล่าวว่า ความสามารถในการหารายได้ของบุคคลในแต่ละช่วงชีวิต หรือในแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัวในแต่ละช่วงก็ต่างกัน ลักษณะการเงินในแต่ละช่วงของครอบครัว แบ่งออกได้เป็น 5 ระยะดังนี้

1) ระยะเริ่มสร้างครอบครัว (the beginning family) ระยะนี้เพิ่งแต่งงานใหม่ยังไม่มียุติแต่ละฝ่ายยังมีรายได้ไม่มากนัก อาจจะมีทรัพย์สินเดิมอยู่บ้าง เช่น รถยนต์ หรือเงินออมจำนวนหนึ่งหรือบางคนอาจเริ่มต้นด้วยการเป็นหนี้ ในช่วงนี้ความจำเป็นในการใช้เงินของครอบครัวยังมีน้อย การใช้จ่ายสำหรับอาหาร เสื้อผ้าไม่มากนัก การพักผ่อนเพื่อการบันเทิงมีอยู่บ้าง เนื่องจากมีเวลาว่าง ในระยะนี้เป็นโอกาสที่ดีในการจะหาของใช้จำเป็นสำหรับครอบครัว และเก็บออมไว้สำหรับยามฉุกเฉิน หรือเก็บออมไว้เพื่อมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

2) ระยะเริ่มขยายครอบครัว (the expanding family) ช่วงนี้เริ่มต้นจากเริ่มมีบุตรจนถึงระยะที่บุตรเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ระยะนี้ครอบครัวจะต้องมีการใช้จ่ายสูง ความสามารถในการหารายได้ของครอบครัวของช่วงนี้จะสูงด้วย รายจ่ายส่วนใหญ่จะได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า การรักษาพยาบาล การศึกษาของบุตร และจะมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินเพื่อสร้างหลักประกันให้แก่ครอบครัว ได้แก่ การประกันชีวิตที่ให้ความคุ้มครองถึงบุตรด้วย การซื้อบ้านเป็นของตนเอง ตลอดจนการเก็บออมไว้สำหรับการศึกษาชั้นสูงของบุตรในอนาคต

3) ระยะการแยกย้ายครอบครัว (the launching family) ช่วงนี้เริ่มเมื่อบุตรสำเร็จการศึกษาออกหางานทำ และแยกย้ายไปตั้งครอบครัวใหม่ ซึ่งในช่วงนี้ครอบครัวเริ่มจะเก็บเงินได้ และเป็น การที่ดีที่จะเก็บเงินไว้ใช้ยามชรา เพราะไม่มีภาระที่จะต้องส่งเสียบุตรอีกแล้ว การใช้จ่ายได้แก่ ด้านอาหารเสื้อผ้าซึ่งไม่มากนัก แต่รายจ่ายเพื่อการพักผ่อนจะสูงขึ้น บางครอบครัวอาจจะมีการใช้จ่ายเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับบุตร

4) ระยะช่วงกลางของครอบครัว (the middle-age family) ระยะนี้เริ่มต้นจากที่มีเฉพาะสามี ภรรยาเพราะลูก ๆ ได้แต่งงานแยกย้ายกันไปแล้ว จนถึงก่อนเกษียณ รายได้ของครอบครัวจะไม่เพิ่มมากนัก การใช้จ่ายค่าเสื้อผ้าลดลง แต่รักษาพยาบาลสูงขึ้น บางครอบครัวอาจจะได้รับเงินช่วยเหลือจากบุตร การใช้จ่ายเพื่อการซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ จะมีมากขึ้น เนื่องจากสิ่งของต่างๆ เริ่มหมดอายุการใช้งานช่วงนั้นสามารถเก็บออมได้บ้าง แต่คงต้องนำไปใช้เป็นค่ายา ค่าหมอ ค่ารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย

5) ระยะเมื่อเข้าสู่วัยชรา (the old-age family) ช่วงนี้ตั้งแต่เมื่อเกษียณอายุออกจากงานระยะนี้ครอบครัวจะมีรายได้จำกัด เพราะต้องอาศัยจากเงินบำเหน็จบำนาญ เงินประกันชีวิต หรือดอกผลจากทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ได้ลงทุนไว้เท่านั้น การใช้จ่ายต่าง ๆ ในช่วงนี้ต้องประหยัด แต่สิ่งที่ประหยัดไม่ได้คือ ค่ารักษาสุขภาพ เพราะความจำเป็นสำหรับบุคคลในวัยนี้

จากบทความเรื่องวัฒนธรรมการออมวิเคราะห์โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือน พบว่า พฤติกรรมการออมของครัวเรือนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน(โสภณ โรจน์ธำรงค์ ,2543)

1. รายได้ ซึ่ง Keynes ได้สร้างฟังก์ชันการบริโภคหรือ เงินออมระยะสั้น ซึ่งให้เห็นว่าเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ปัจจัยอื่นคงที่ ประชาชนมีแนวโน้มว่าจะใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือประชาชนมีความโน้มเอียงที่จะออมเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น

2. จำนวนผู้พึ่งพิง (dependency rate) จำนวนผู้พึ่งพิง เป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออม เนื่องจากจำนวนผู้พึ่งพิงเป็นภาระแก่ครัวเรือนต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู ทำให้รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้นหรือในทางตรงกันข้าม บุคคลในวัยทำงานแนวโน้มที่จะออมสูง ดังนั้นหากอัตราส่วนประชากรในวัยทำงานสูงขึ้น จะส่งผลให้อัตราการออมของครัวเรือนโดยรวมสูงขึ้น

3. วัฏจักรชีวิต โดยทั่วไปบุคคลมักจะมีรายได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเริ่มต้นชีวิตและบั้นปลายของชีวิตเนื่องจากผลิตภาพต่ำแต่บุคคลจะมีรายได้สูงเมื่ออยู่ในวัยกลางคน ในขณะที่การบริโภคของบุคคลจะดำรงไว้ซึ่งระดับการบริโภคที่หรือสูงขึ้นทีละน้อย ทำให้ช่วงเริ่มต้นของชีวิตนั้น บุคคลจะเป็น ผู้กู้สุทธิ ต่อมาในช่วงอายุวัยกลางคน จะออมเพื่อจ่ายคืนหนี้สินและเก็บออมไว้เมื่อออกจากงานและช่วงบั้นปลายชีวิตจะกลายเป็นผู้ออมติดลบ

4. อาชีพ ปัจจัยทางด้านแหล่งที่มาของเงินได้ เป็นที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนโดย คาลดอร์ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์คนแรกที่ทำการศึกษาโดยการแยกการออมออกเป็นสองกลุ่ม คือ การออมของนายทุนกับการออมของกรรมกร ผลการศึกษาปรากฏว่า ความ โน้มเอียงในการออมของหน่วยสุดท้ายของนายทุนมีค่าสูงกว่าความ โน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของกรรมกร ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากผลการศึกษาของ ฮาห์น และ โรบินสัน (Hahn & Robinson)

5. ความแตกต่างทางด้านภูมิศาสตร์หรือภูมิภาค(เขตชนบทและเขตเมือง)เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือน เพราะว่า ปัจจัยที่กำหนดความสามารถ สิ่งจูงใจ และโอกาสในการออมแตกต่างกัน รวมทั้งระดับการพัฒนาของสินค้าอุปโภคก็แตกต่างกันมากระหว่างในเขตเทศบาลกับนอกเขตเทศบาลและได้รับการสนับสนุนจากผลการศึกษาของ กัพตา, เคลลี และ วิลเลียมสัน(Gupta, Kelly & Williamson)

6. ระดับการศึกษาเมื่อพิจารณาการศึกษาของครัวเรือนซึ่งอาจจะมีผลต่อการออมได้ ทั้งในทางบวกและทางลบ ระดับการศึกษาของกลุ่มครัวเรือนจะช่วยเสริมสร้างหรือปลูกฝังทัศนคติของครัวเรือนให้มีวินัยในการจ่ายก่อให้เกิดการประหยัดในรายจ่ายรวมทำให้ครัวเรือนสามารถออมได้มากขึ้น อีกในหนึ่งระดับการศึกษาของครัวเรือนอาจจะสร้างทัศนคติในครัวเรือนนั้นไม่มีความจำเป็นต้องออมมากนัก เพราะจะมีความมั่นคงในการทำงานหรือไม่มีความเสี่ยงต้องออกจากงานเท่ากับกลุ่มที่มีการศึกษาน้อยกว่า

7. ปัจจัยอื่น ๆ นอกจากพฤติกรรมออมจะถูกกำหนดจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้วยังถูกกำหนดจาก

7.1 ความอยากออมหรือค่านิยมเป็นการสร้างปลูกฝังวัฒนธรรมการออมดัง เช่นในประเทศญี่ปุ่น

7.2 ความสะดวกที่จะออม คือบริการต่างๆ เช่น บทบาทสถาบันการเงินมีผลต่อการออมในทางบวก

7.3 สิ่งจูงใจในการออมคือผลตอบแทนหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการออม อาทิ ดอกเบี้ยสร้างแรงจูงใจให้ออมเฉพาะในครัวเรือนที่มีรายได้สูงมากเท่านั้น

7.4 สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการออม ได้แก่

7.4.1 ระบบประกันสังคมมีผลต่อการออมในทางลบ พบในประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐฯ

7.4.2 ระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และบำนาญ ส่งเสริมการออม พบในประเทศอังกฤษ แคนาดา สิงคโปร์และมาเลเซีย

จากทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เห็นได้ว่าการออมนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นรายได้ ภาระหนี้ และระดับการศึกษา เป็นต้น

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศราวุธ ศรีมหาจริยะพงษ์(2548) ศึกษาการออมของลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาห้างฉัตร ที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ 3 ปี เพื่อศึกษาภาวะการออม ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออม ความพึงพอใจในการใช้บริการจาก ธ.ก.ส. ของลูกค้าที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ และวัตถุประสงค์ในการออมของลูกค้าที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลจำนวนเงินฝากของลูกค้าและข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามลูกค้ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ใช้การทดสอบไคสแควร์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษากฎการณ์ออมของลูกค้ากลุ่มตัวอย่างพบว่า ถึงแม้ว่าเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนมีค่า 5,361 บาทต่อเดือน ลูกค้าเกือบครึ่งหนึ่งมีการออมของครัวเรือนน้อยกว่า 1,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี มีระดับการศึกษาน้อย และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของลูกค้าที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ โดยการใช้การทดสอบไคสแควร์ นั้นพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการออมของลูกค้าที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนต่อปี มาตรการจูงใจตามโครงการ มาตรการจูงใจในการออมของ ธ.ก.ส. และ มาตรการจูงใจในด้านอัตราดอกเบี้ยเงินฝากตามโครงการ และวิธีวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณนั้นพบว่า ปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีผลต่อการออมของลูกค้ากลุ่มตัวอย่างเรียงลำดับตามความสำคัญมีดังต่อไปนี้ รายได้ของครัวเรือนต่อปี มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน มาตรการจูงใจตามโครงการ มาตรการจูงใจในการออมของ ธ.ก.ส. มาตรการจูงใจในด้านอัตราดอกเบี้ยเงินฝากตามโครงการ ส่วนความพึงพอใจสูงสุดในการใช้บริการเงินฝากจาก ธ.ก.ส. ของลูกค้า ธนาคารมีความมั่นคง และวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการออมของลูกค้า คือ เพื่อใช้จ่ายใช้สอยในยามที่เงินขาดมือมากที่สุด

หทัยรัตน์ มาประณีต(2549) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการออมของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุต่อพฤติกรรมการออมของนิสิตนักศึกษา ข้อมูลที่ใช้เป็นแบบสอบถามสำหรับนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐ 4 แห่ง และของเอกชน 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร แลใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อหาตัวแปรอิสระที่ทำนายพฤติกรรมการออมในการวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยตามสถานการณ์ ได้แก่ การได้รับข่าวสารการประหยัดและการออม การเป็นแบบอย่างของบิดามารดา และการเป็นแบบอย่างของเพื่อน ส่วนปัจจัยจิตลักษณะ

ได้แก่ ความมีสันโดษ ความมีระเบียบวินัย และการมุ่งอนาคต แต่การมุ่งอนาคตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการออมในทางลบ และเจตคติต่อการประหยัดมีอิทธิพลทางลบต่อพฤติกรรมกรรมการออม

อินทัย สิริรักษ์(2549) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมของพนักงานฝ่ายผลิตในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมการออมและทัศนคติที่มีต่อการออมของพนักงานฝ่ายผลิตในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ทำการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พนักงานในโรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำนวน 100,000 คน (ข้อมูลจากเว็บไซต์ของนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานที่ทำงานในฝ่ายผลิต โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้จำนวนทั้งสิ้น 200 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการออม ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออม

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการออมที่ดี แต่โดยมากมีการออมในรูปแบบของทรัพย์สินทางการเงินมากที่สุด ทั้งออมในระบบ คือ การถือเงินสด และฝากออมทรัพย์ใกล้เคียงกัน ส่วนอมนอกระบบ จะมีการเล่นแชร์เป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของสถาบันการออมอื่น ๆ ก็จะมีการทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ระยะยาว ในส่วนการออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวร เช่น บ้านที่ดิน ยังเป็นส่วนน้อย เนื่องจากระดับรายได้และการศึกษาเป็นตัวกำหนด ซึ่งส่วนใหญ่รายได้ต่ำและการศึกษายังไม่สูงมากนัก จะเห็นได้จากตารางการออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวรว่า สัดส่วนในการซื้อบ้านและที่ดินจะผันแปรกับสัดส่วนการซื้อทอง พนักงานที่มีรายได้สูงจะมีสัดส่วนการซื้อบ้านและที่ดินสูงกว่าพนักงานที่มีรายได้ต่ำ เนื่องจากทองยังเป็นสินทรัพย์ที่เก็บสะสมได้ง่ายแม้จะมีรายได้ไม่มากนักและแปรสภาพเป็นเงินได้คล่องตัวกว่า

รุ่งนภา ศรีบุญโชค(2550) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคตของประชาชน: กรณีศึกษาผู้บริหารศูนย์การชาย บริษัทไทยประกันชีวิตจำกัด สาขานนทบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคต ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคต และแนวทางในการส่งเสริมการออมของประชาชน ประชากรที่ใช้ศึกษาคือผู้บริหาร ศูนย์การชายบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด สาขานนทบุรี กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ศึกษามีจำนวน 197 คน โดยศึกษาจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และร้อยละด้านข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับ

พฤติกรรมการออม วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการออมโดยสถิติไคว้สแควร์ (Chi-square)

ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการออมของผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีความถี่ในการออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคตเป็นครั้งคราว (ทุก 6 เดือน) และส่วนใหญ่มีปริมาณการออมต่อปีอยู่ระหว่าง 50,000-100,000 บาท มีการวางแผนการออมไว้ล่วงหน้าและมีวัตถุประสงค์ทางการออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคตเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉิน, เจ็บป่วย, ชรา นอกจากนี้มีวิธีการออมเพื่อใช้จ่ายในอนาคตโดยการทำประกันชีวิตอีกด้วย ส่วนปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของผู้บริหารศูนย์การขายคือ การศึกษาซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการออมเรื่องปริมาณการออมต่อปีและระยะเวลาการออม นอกจากนี้ยังมีรายได้รวมต่อปีซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการออมเรื่องปริมาณการออมต่อวัตถุประสงค์ในการออมระยะเวลาในการออม อีกทั้งจำนวนคนในอุปการะก็มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการออมเรื่องปริมาณการออมวัตถุประสงค์ในการออมวิธีการออมและความถี่ในการออม ส่วนภาระหนี้สินมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการออมเรื่องปริมาณการออมต่อปีและอัตราเงินเฟ้อในอนาคตที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการออมเรื่องผลต่อการออมในปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการออมเรื่องปริมาณการออม แต่อัตราผลตอบแทนจากการออมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการออม

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์(2551) ศึกษาความสามารถการออมของครัวเรือนไทยและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยทำการวิเคราะห์ความสามารถการออมของครัวเรือนไทย โดยใช้ข้อมูลการสำรวจครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2549 เป็นฐานข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำและความแตกต่างของสถานะเศรษฐกิจต่อการออมของครัวเรือน โดยจำแนกตามสถานะรวยหรือจน ตามอายุของหัวหน้าครัวเรือน ตามสภาพเมือง สถานภาพของการทำงาน ซึ่งแบบจำลองสันนิษฐานว่าตัวแปรรายได้ การออม และความมั่งคั่งของครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่ซับซ้อน แล้วประมาณการความสัมพันธ์ด้วยเทคนิคเศรษฐมิติ 3 stages least squares

ผลการศึกษายืนยันว่าตัวแปรรายได้มีความสัมพันธ์กับการออมในทางบวก แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความมั่งคั่งต่อการออม และความสามารถการออมของครัวเรือนแปรผันตามอายุของหัวหน้าครัวเรือนในลักษณะเส้นโค้งสอดคล้องกับทฤษฎีวงจรชีวิต

วรวุฒิ สุวรรณระดา และสมประวิณ มันประเสริฐ(2551) ได้ศึกษาปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออมของผู้มีงานในประเทศไทย: การศึกษาจากข้อมูลการสำรวจในระดับจุลภาค เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออมของผู้มีงานทำโดยใช้ข้อมูลจุลภาคระดับรายบุคคล เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการออม-ไม่ออมของผู้มีงานทำ รวมไปถึงปัจจัยที่มีส่วนกำหนดพฤติกรรมการออมในระยะยาวเพื่อการดำรงชีวิตยามชราภาพ ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของผู้มีงานทำที่เป็นผู้ออม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การประมาณค่าสมการเศรษฐมิติจะใช้แบบจำลองสมการถดถอยโลจิสติกแบบทวิภาค (Binary Logistic Regression) สำหรับการอธิบายพฤติกรรมการเลือกออม-ไม่ออมของผู้มีงานทำทั้งที่เป็นการตัดสินใจเพื่อการออมทั่วไปและที่เป็นการออมเพื่อการดำรงชีวิตยามชราภาพ และจะใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Ordinary Least Square) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของผู้มีงานทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากภาคสนามใน 15 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 2,028 ตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่าระดับรายได้ ความสม่ำเสมอของรายได้ และการมีลักษณะนิสัยรู้จักการวางแผนในการดำเนินชีวิตจะส่งผลให้ผู้มีงานทำเป็นผู้ออมเงิน นอกจากนี้การมีความรู้เกี่ยวกับการเงินจะส่งผลต่อการเป็นผู้ออมเงินด้วย แต่ในทางตรงข้ามหากผู้มีงานต้องกู้ยืมเงินและมีบุตรมากก็จะมีแนวโน้มเป็นผู้ไม่ออมเงิน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลที่คล้ายคลึงต่อพฤติกรรมการออมในระยะยาวเพื่อการดำรงชีวิตยามชราภาพ เช่นกัน ในส่วนของระดับอัตราดอกเบี้ยของผู้มีงานทำที่ออมได้นั้น ลักษณะนิสัยรู้จักการวางแผนมีส่วนสำคัญในการเพิ่มระดับอัตราดอกเบี้ย ขณะเดียวกันการอยู่ในระดับการออมภาคบังคับจำนวนบุตร การกู้ยืมเงินจะส่งผลให้ระดับอัตราดอกเบี้ยลดลง

นันทกา นันทวิสัย(2552) ศึกษาเปรียบเทียบภาวะการออมของครัวเรือนในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาวะการออม ปัจจัยกำหนดการออม และศึกษาความยืดหยุ่นของการออมที่มีต่อรายได้ของภาคครัวเรือน ในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร โดยข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงาน การสำรวจภาวะ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนพ.ศ.2547 ใช้สมการถดถอยในรูปของลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการศึกษา พบว่า การออมโดยเฉลี่ยของครัวเรือนในภาคเกษตร เท่ากับ 1,122 บาทต่อเดือนและการออม โดยเฉลี่ยของครัวเรือน นอกภาคเกษตร เท่ากับ 2,875 บาทต่อเดือน และปัจจัยกำหนดการออมครัวเรือนในภาคเกษตร มี 3 ปัจจัย ได้แก่รายได้รวม ค่าใช้จ่ายในการบริโภค การออมทรัพย์กับสถาบันการเงิน ซึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบเชิงบวกมี 2 ปัจจัย ได้แก่ รายได้รวม การออมทรัพย์กับสถาบันการเงิน ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมในเชิงลบ คือ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค

ส่วนปัจจัยกำหนดการออมครัวเรือนนอกภาคเกษตร มี 6 ปัจจัย ได้แก่ รายได้รวม ค่าใช้จ่ายในการบริโภค การออมทรัพย์กับสถาบันการเงิน จำนวนหนี้สินที่ต้องชำระคืน จำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยพึ่งพิง และการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน อุดมศึกษา ซึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมในเชิงบวกมี 3 ปัจจัย ได้แก่ รายได้รวม การออมทรัพย์กับสถาบันการเงิน และ การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน อุดมศึกษา ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมในเชิงลบมี 3 ปัจจัย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค จำนวนหนี้สินที่ต้องชำระคืน และจำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยพึ่งพิงค่าความยืดหยุ่น

โสภา เหมือนหม้อ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือนผ่านธนาคารพาณิชย์ เพื่อศึกษาลักษณะและโครงสร้างการออมของประเทศไทยและตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการออม รวมไปถึงรูปแบบการออมและแนวโน้มของการออมด้วยการศึกษาโดยศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่กำหนดการออมของครัวเรือนโดยใช้ข้อมูลitudinal จากธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานนโยบายการออมและการลงทุน ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกศึกษาลักษณะ และ โครงสร้างการออมของประเทศไทย วิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Description) และในส่วนที่สอง ศึกษาตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการออม รูปแบบการออม และแนวโน้มของการออม จะวิเคราะห์ด้วยวิธีทางเศรษฐมิติ โดยใช้วิธี Cointegration และ Error Correction Mechanism

ผลการศึกษาพบว่าการออมมีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในระยะยาวพบว่าปริมาณเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับดัชนีผู้บริโภคทั่วไปแต่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันกับรายได้ประชาชาติ และจำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการออมครัวเรือน คือ รายได้ประชาชาติ เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์หรือค่าความยืดหยุ่นของการออมต่อรายได้ประชาชาติมากที่สุด นอกจากนี้มูลค่าการออมของครัวเรือนผ่านธนาคารพาณิชย์พบว่าแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย

โสภิต พงษ์รัตนานุกูล (2552) ได้ศึกษาพฤติกรรมการออมและความมั่งคั่งของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย เพื่อศึกษารูปแบบการออมและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมและความมั่งคั่งของครัวเรือนในภาคเหนือ ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจากประชากรครัวเรือนส่วนบุคคลในภาคเหนือซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิสามขั้นตอน โดยมีอำเภอเป็นตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง ตำบลเป็นตัวอย่างขั้นที่สอง และ

ครัวเรือนเป็นตัวอย่างขั้นที่สาม วิเคราะห์แบบจำลองโดยใช้แบบจำลองเงินออมในรูปแบบเงินสด และแบบจำลองเงินออมในรูปแบบทรัพย์สินหรือความมั่งคั่ง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ประกอบการเกษตร ช่างฝีมือ และผู้ใช้แรงงานมีค่าความโน้มเอียงในการออมต่ำ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย นอกจากนี้กลุ่มที่มีการออมต่ำที่สุดคือกลุ่มที่มีหัวหน้าครัวเรือนอายุต่ำกว่า 30 ปี ไม่เคยเรียนหนังสือ เป็นลูกจ้างเอกชน ส่วนกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยเงินออมสูง ได้แก่กลุ่มที่มีหัวหน้าครัวเรือนอายุ 50-59 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นนายจ้าง มีอาชีพเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่างๆ บัณฑิตที่มีอิทธิพลต่อการออมรูปแบบเงินสดและทรัพย์สินรวมหรือความมั่งคั่งของครัวเรือนมากที่สุด ได้แก่ เงินสด วัตถุประสงค์ในการออมคือไว้ใช้ในยามฉุกเฉินหรือเจ็บป่วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved